

Article history:

Received: 23 December 2023

Received in revised form: 4 February 2024

Accepted: 4 April 2024

Published online: 18 December 2024

The Effect of Lifestyle on the Aggression of Sports Fans of the Iranian Premier League

Ahmad Mahmoudi

Department of Sport Management, Faculty of Sport and Health Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: ah.mahmoudi@ut.ac.ir

Mohammad Ghasemi

Department of Sport Management, Faculty of Sport and Health Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: ghasemi.mohamad@ut.ac.ir

Reza Aminzadeh

Corresponding Author. Department of Sport Management, Faculty of Literature and Humanities, Imam Reza International University (AS), Mashhad, Iran. E-mail: aminzadeh.reza@gmail.com

Ali Latif Ali Al-Azzawi

Department of Sport Management, Faculty of Literature and Humanities, Imam Reza International University (AS), Mashhad, Iran. E-mail: alilatif23@gmail.com

Article Info

Article type:

Research Article

Keywords:

Lifestyle,
Aggression and violence,
Vandalism,
Hooliganism,
Sports fans.

ABSTRACT

Introduction: The purpose of this research was to the effect of lifestyle on the aggression of sports fans of the Premier Football League of Iran.

Methods: The current research was applied in terms of purpose and in terms of type, descriptive-correlation studies based on structural equation modeling. The statistical population of the research included the spectators of Iran's premier football league, and to obtain the sample size, Cochran's unknown population size formula was used and the sample size was estimated (N=285). In order to collect data in this research, two standard questionnaires about health-promoting lifestyles (Walker et al, 1987), and vandalistic behaviors in football spectators (Gholinezhad,1396), were used.

Results: The results showed that there is a positive and significant relationship between the lifestyle($r=0.66$) and the components of interpersonal relationships(0.56) and nutrition(0.51) with aggressive and vandalistic behaviors in fans($p<0.05$) and there is a negative and significant relationship between the components of spiritual growth($r=-.53$) and self-actualization responsibility for health($r=-0.49$) stress management($r=-0.63$) and sports and physical activity($r=-0.49$) with aggressive and vandalistic behaviors in fans ($p<0.05$). Also, it was found that the structural equation model of the relationship between lifestyle and aggressive and vandalistic behaviors in Iranian football fans has a significant fit.

Conclusion: Therefore, according to the findings, it can be stated that people's lifestyle has a direct effect on the occurrence of aggressive and vandalistic behaviors in fans present in sports environments and venues, and therefore, there is a need to provide training and provide appropriate platforms and also, culture building in different social dimensions tried to improve the lifestyle of people in the society in order to prevent and avoid such unpleasant behaviors in sports venues.

Cite this article: Mahmoudi, A. , Ghasemi, M. , Amin Zadeh, R. and Ali alazawi, A. L. (2024). The effect of lifestyle on the aggression of sports fans of the Iranian Premier League. *New Approaches in Sports Mmanagement*, 12(46), 1-17. doi: 10.22034/ntsmj.2024.2031059.1046

Publisher: Iranian Scientific Association of Sports Management

Extended Abstract

Introduction

Lifestyle is one of the crucial topics in the field of health, gaining particular attention over the past decade. Lifestyle refers to a set of behavioral patterns related to daily activities, nutrition, eating behaviors, social interactions, speaking manners, and types of clothing (Giddens, 2013). In the health domain, a health-oriented lifestyle encompasses behavioral patterns linked to health that influence an individual's health status and are subject to personal choice. Reasons for the increased focus on lifestyle in health studies in recent years include the shift in disease patterns from acute to chronic conditions and the limitations of the biomedical model in the prevention and treatment of such illnesses (Clark et al., 2003).

Aggression and violence, particularly vandalism, are defined as "anti-urban chaos" and the destruction of public property. In sociological and social pathology literature, vandalism is often used to indicate a form of pathological mindset, reflecting a tendency toward the conscious and intentional destruction of public facilities, properties, and belongings. Individuals who, for various reasons, inflict physical or psychological harm on others are referred to as aggressors or vandals (Ali Vand, 2007; Mohseni Tabrizi, 2004; Berkowitz, 1986; Cackley, 1998). In Iran, although a considerable amount of research has been conducted on violence, aggression, and vandalism in sports—particularly in football and among stadium spectators—and while many researchers have investigated the causes of violence, aggression, and related variables, it remains essential to go beyond examining the causes and factors behind disruptive incidents in stadiums. Specific attention must be directed toward identifying health-oriented lifestyles to prevent and control these incidents and to modify the behaviors of individuals present in stadiums, thereby preventing adverse events in such sports settings. It also appears that football event organizers continue to focus on aggressive measures against offenders and on using force to control aggressive activities within stadiums.

Given the frequent occurrence of violence and aggression in football stadiums, the need to enhance spectators' lifestyles, develop proper stadium etiquette, and harmonize the efforts of organizations aiming for cultural modeling and educational measures, and considering the necessity of improving the stadium environment to increase spectator attendance and ensure their safety, a fundamental question arises: To what extent can a health-oriented lifestyle, and the development of collective health-related behavioral models, contribute to enhancing stadium etiquette, reducing violence, aggression, and vandalism among attendees, and improving the security of football stadiums? Therefore, the central research question is whether lifestyle affects the aggression of fans in Iran's Premier Football League.

Methods

The present research is applied in purpose and is grounded in theories, principles, laws, and techniques that are used to address practical and real-world problems. The method applied in this study is descriptive-correlational, based on structural equation modeling (SEM), and the data were collected through fieldwork. The statistical population of the study includes spectators of the Iranian Premier Football League; thus, the population size was considered infinite. Consequently, Cochran's formula for an unknown population size was employed to determine the sample size, resulting in a selection of 285 participants (spectators of the matches of the Persepolis, Esteghlal, Tractor Sazi, and Sepahan football teams in the Iranian Premier League during the 2022-2023 season). After distributing and completing the questionnaires in person among these participants and collecting the completed questionnaires, the data were entered into the relevant software for statistical analysis. For data collection, two standardized questionnaires were utilized: a) the Health-Promoting Lifestyle Profile (Walker et al., 1987), rated on a 5-point Likert scale. The face and content validity of the questionnaires were confirmed, and the reliability of the questionnaires was established and verified through Cronbach's alpha coefficient. For data analysis, descriptive statistics were used to describe demographic characteristics, while inferential statistics included Pearson's correlation test and structural equation modeling to examine the fit of the relationship between the two main variables using SPSS and PLS software.

Results

The results showed that there is a positive and significant relationship between the lifestyle ($r=0.66$) and the components of interpersonal relationships (0.56) and nutrition (0.51) with aggressive and vandalistic behaviors in fans ($p<0.05$) and there is a negative and significant relationship between the components of spiritual growth ($r=-.53$) and self-actualization responsibility for health ($r=-0/49$) stress management ($r=-0/63$) and sports

and physical activity ($r=-0.49$) with aggressive and vandalistic behaviors in fans ($p<0.05$). Also, it was found that the structural equation model of the relationship between lifestyle and aggressive and vandalistic behaviors in Iranian football fans has a significant fit.

Conclusion

Based on the findings of the present research and other studies, it can be suggested that individuals' lifestyle and its level may positively or negatively influence the occurrence of aggressive and vandalistic behaviors among sports fans. This could be due to the psychological effects of lifestyle on how fans experience and express emotions, stress, and anger. Moreover, individuals who receive guidance on self-care from professionals, regularly check their heart rate during physical activities, consume content on maintaining and enhancing health, conduct monthly body checks for warning signs and physical changes, and receive support from family and close relations, are likely to place more value on their health. This emphasis on health, in turn, could prevent them from exhibiting aggressive and vandalistic behaviors in sports environments. Indeed, the present study found a significant negative relationship between health responsibility and the occurrence of aggressive and vandalistic behaviors among sports fans. Additionally, individuals who spend time with close friends, are capable of expressing concerns, love, and affection to others, solve problems through communication, find ways to establish close and intimate relationships, and focus on positive thoughts during rest may prevent themselves from displaying aggressive and vandalistic behaviors.

Based on the findings of this study, it is recommended that parents make every effort to instill and reinforce a health-oriented lifestyle in their children and avoid conflicts within the family, as individuals, particularly adolescents and young adults, learn and internalize many violent behaviors, which they may then attempt to replicate among friends and ultimately within society. In addition, it is suggested that the media and press provide information on health-oriented lifestyles and their numerous benefits, especially in reducing many physical and mental illnesses. They should also avoid broadcasting violent movies, shows, or content as much as possible. Families should likewise encourage their members to choose programs and films broadcasted on television or satellite channels with this in mind.

Keywords: Lifestyle, Aggression and violence, Vandalism, Hooliganism, Sports fans.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This article has been done considering all ethical principles.

Funding: No organization or individual financially supported this study, and all the financial resources were borne by the authors.

Authors' contribution: All authors discussed the results and contributed to the final manuscript.

Conflict of interest: The authors have no conflicts of interest.

تأثیر سبک زندگی بر پرخاشگری هواداران ورزشی لیگ برتر فوتبال ایران

گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی و تندرستی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: ah.mahmoudi@ut.ac.ir

گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی و تندرستی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: ghasemi.mohamad@ut.ac.ir

نویسنده مسئول، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه بین المللی امام رضا (ع)، مشهد، ایران. رایانامه:

aminzadeh.reza@gmail.com

گروه مدیریت ورزشی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه بین المللی امام رضا (ع)، مشهد، ایران. رایانامه:

alilatif23@gmail.com

احمد محمودی

محمد قاسمی

رضا امینزاده

علی لطیف علی العزازی

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

مقدمه: هدف از این پژوهش، تأثیر سبک زندگی بر پرخاشگری هواداران ورزشی لیگ برتر فوتبال ایران بود.

روش: تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و جز مطالعات توصیفی-همبستگی مبتنی بر مدل سازی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش شامل تماشاچیان لیگ برتر فوتبال ایران بود که برای بدست آوردن حجم نمونه از فرمول حجم جامعه نامعلوم کوکران استفاده و حجم نمونه برآورد گردید ($N=288$). به منظور جمع آوری داده‌ها از دو پرسشنامه استاندارد سبک زندگی ارتقا دهنده سلامت (واکر و همکاران، ۱۹۸۷) و رفتارهای وندالیستی در تماشاچیان فوتبال (قلی نژاد، ۱۳۹۶) استفاده شد.

یافته: نتایج نشان داد که بین سبک زندگی ($r=0.66$) و مولفه‌های روابط بین فردی ($r=0.56$) و تغذیه ($r=0.51$) با رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی در هواداران رابطه مثبت و معنادار ($P<0.05$) و بین مولفه‌های رشد معنوی و خودشکوفایی ($r=0.53$)، مسئولیت پذیری در قبال سلامت ($r=0.49$) مدیریت استرس ($r=0.61$) و ورزش و فعالیت بدنی ($r=0.49$) با رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی در هواداران رابطه منفی و معناداری برقرار می‌باشد ($P<0.05$). همچنین، مشخص شد که مدل معادلات ساختاری رابطه بین سبک زندگی و رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی در هواداران فوتبال ایران، از برازش معناداری برخوردار می‌باشد.

بحث و نتیجه گیری: بنابراین، می‌توان بیان داشت که سبک زندگی افراد، تأثیر مستقیمی بر بروز رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی در هواداران حاضر در محیطها و اماکن ورزشی داشته و لذا، نیاز است تا با ارائه آموزش‌ها و فراهم آوردن بسترهای مناسب و همچنین، فرهنگ سازی در ابعاد مختلف اجتماعی، نسبت به ارتقای سبک زندگی افراد جامعه کوشید تا از بروز چنین رفتارهای ناخوشایندی در استادیوم‌های ورزشی پیشگیری و جلوگیری گردد.

کلیدواژه‌ها:

سبک زندگی،
پرخاشگری و خشونت،
وندالیسم،
هولیکانیسم،
هواداران ورزشی

استناد: محمودی، احمد، قاسمی، محمد، امین زاده، رضا و علی العزازی، علی لطیف. (۱۴۰۳). تأثیر سبک زندگی بر پرخاشگری هواداران ورزشی لیگ برتر فوتبال ایران.

رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی، ۱۲(۴۶)، ۱-۱۷. doi: 10.22034/ntsmj.2024.2031059.1046

ناشر: انجمن علمی مدیریت ورزشی ایران

مقدمه

سلامت مفهومی پویا است که شامل ابعاد جسمانی، روانی، اتماعی و معنوی می‌شود. سلامت نه تنها در سطح فردی یکی از موضوعات مهم است، بلکه در سطح ملی نیز در صدر سیاست گذاری کشورها قرار دارد و حفظ و ارتقای سلامت افراد جامعه از مؤلفه‌های اصلی پیشرفت هر کشوری محسوب می‌شود. از جمله عوامل مؤثر بر سلامت می‌توان به وراثت، عوامل محیطی، سن، جنسیت، تحصیلات و سبک زندگی اشاره کرد (اوگدن^۱، ۲۰۱۲). سبک زندگی یکی از موضوعات مهم در حوزه سلامت است که به ویژه در دهه اخیر بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. سبک زندگی به مجموعه‌ای از الگوهای رفتاری مرتبط با فعالیت‌های روزانه، تغذیه و رفتارهای خوردن، شیوه معاشرت، آداب سخن گفتن و نوع پوشش اشاره دارد (گیدنز^۲، ۲۰۱۳). سبک زندگی در حوزه سلامت یا سبک زندگی سلامت‌محور به عنوان الگوهای رفتاری مرتبط با سلامت در نظر گرفته می‌شود که وضعیت سلامت فرد را تحت تأثیر قرار می‌دهد و شخص در انتخاب آن‌ها نقش دارد. از جمله دلایل توجه به سبک زندگی در حوزه سلامت در سال‌های اخیر، می‌توان به تغییر الگوی بیماری‌ها از حاد به مزمن و ضعف مدل زیست- پزشکی در پیشگیری و درمان این بیماری‌ها اشاره کرد (کلارک^۳ و همکاران، ۲۰۰۳). کوکراهام در بحث سبک زندگی سلامت محور از نظریه "دیگری تعمیم یافته" جرج هربرت مید استفاده می‌کند. بر اساس نظر مید، دیگری تعمیم یافته نگرش‌های سازمان یافته‌ای از یک گروه یا اجتماع را به عنوان یک کل منعکس می‌کند که در حکم یک فرآیند اجتماعی، اجتماع یا گروه، رفتار اعضای خود را تحت کنترل قرار می‌دهد. افراد در چنین مواقعی ممکن است، در انتخاب یا رد بعضی از اعمال خود بر اساس گرایش‌های جمعی عمل کنند. ایدئولوژی و مذهب، هر دو مثال‌هایی از تفکرات جمع‌گرایی برای تأثیر گذاری بر انتخاب‌های سبک زندگی سلامت‌محور می‌باشد. چرا که وقتی در یک دین یا مذهب، مثل اسلام مصرف الکل و استعمال دخانیات امری مذموم شمرده می‌شود خود در انتخاب سبک زندگی سلامت‌محور تأثیر به‌سزایی دارد. به هر حال از نظر کاکرام بین سبک زندگی سلامت‌محور و ایدئولوژی سیاسی حاکم، رابطه معنی‌داری وجود دارد (کوکراهام^۴ و همکاران، ۲۰۰۶).

برخی محققان عقیده دارند که برای کنترل رفتارهای خشونت آمیز، به الگوهای رفتاری و شخصیتی مناسب نیاز است تا بتوان به صورت غیرمستقیم، رفتارهای مطلوب را آموزش داد. الگوهای متمایز رفتارهای فردی و اجتماعی که مشخص کننده یک فرد یا یک گروه است را سبک زندگی می‌گویند (ویل^۵، ۱۹۹۳ و حسنی و همکاران، ۱۳۹۶). سلامتی تحت تأثیر عادات غذایی نامناسب، ورزش نکردن کافی، استرس بیش از حد، ویژگی‌های شخصی، رفتارها و نگرش‌ها قرار می‌گیرد؛ گفته می‌شود عادات ناسالمی که در بزرگسالی دیده می‌شود، به شدت با سبک زندگی ناسالم در کودکی و نوجوانی مرتبط است. هدف از رفتارهای سبک زندگی سالم، نه تنها پیشگیری از بیماری است، بلکه می‌خواهد تا سلامت عمومی فرد را نیز به سطح بهتری برساند. درونی شدن فرهنگ و آداب حضور در افراد حاضر در استادیوم‌ها را یکی از عوامل افزایش سطح امنیت ورزشگاه‌ها است و برای حل مسئله خشونت و هooliganism^۶، نمی‌توان تنها با زور و جبر به نتیجه رسید، بلکه لازم است در دیدگاه و نگرش افراد تغییراتی را بوجود آورد (ونتگوت^۷، ۱۹۹۶، لیندهولت^۸ و همکاران، ۲۰۰۲ و حسینی و همکاران، ۱۳۹۸). پرخاشگری و خشونت^۹ (وندالیسم^{۱۰})، در لغت به معنای "هرج و مرج طلبی" ضدشهری و تخریب اموال عمومی است. در متون جامعه‌شناسی انحرافات و آسیب‌شناسی اجتماعی، وندالیسم به‌طور مکرر به معنای داشتن نوعی روحیه بیمارگونه به کار رفته که نشان‌دهنده تمایل به تخریب آگاهانه و ارادی تأسیسات، اموال و متعلقات عمومی می‌باشد. به فردی که به دلایل مختلف، اقدام به وارد آوردن آسیب فیزیکی یا روانی به فرد یا افراد دیگری می‌کند پرخاشگر یا وندال گفته می‌شود (علی‌وند، ۱۳۸۶، محسنی تبریزی، ۱۳۸۳، برکوویتز^{۱۱}، ۱۹۸۶).

1 Ogden
2 Giddens
3 Clarke
4 Cockerham
5. Veal
6. Hooliganism
7. Ventegodt
8. Lindholt
9. Aggression and violence
10. Vandalism
11. Berkowitz

و کاکلی^۱، ۱۹۹۸). پژوهشگران بسیاری تلاش کرده‌اند تا رابطه‌ی اوباش‌گری یا وندالیسم را با برخی از عوامل متغیرهای جمعیتی، اجتماعی، روانی و محیطی بسنجند تا شاید عامل یا عواملی را بیابند که بیشتر از سایر عوامل بر پدیده وندالیسم تأثیر داشته و بدین طریق، راهی برای کنترل وندال‌ها و افراد خرابکار، پیدا کنند. در حوزه‌ی علوم انسانی و اجتماعی، سه نظریه مهم در خصوص تبیین خشونت و پرخاشگری وجود داشته که به‌گونه‌ای خاص به خشونت و پرخاشگری ورزشی نیز تعمیم داده شده‌اند. این سه نظریه، شامل تئوری‌های زیست‌شناختی، روان‌شناختی و جامعه‌شناختی هستند. قدیمی‌ترین و شناخته‌شده‌ترین تبیین درباره پرخاشگری و خشونت انسان، معطوف به این نگرش بوده که انسان به دلیل طبیعت زیستی خود تا حدودی برای ارتکاب خشونت، «برنامه‌ریزی» شده است (مایرز^۲، ۱۹۹۴ و کشمور^۳، ۱۹۹۸). در تئوری‌های روان‌شناختی به طور مثال پیروان دیدگاه پالایش‌روانی، بر این باورند که اگر انسان فرصتی برای ابراز پرخاشگری نداشته باشد، نیروی پرخاش‌جویانه انباشته شده و سرانجام به شکل خشونت مفرط و بیماری روانی ظاهر می‌شود (برکویز، ۱۹۸۶ و محسنی تبریزی، ۱۳۷۹). مبنای نظریه جامعه‌شناختی بر این اساس استوار بوده که خشونت و پرخاشگری، رفتار و کنشی اجتماعی بوده که از طریق فرآیندهای اجتماعی تولید و بازتولید، فراگرفته می‌شود (فلدمن^۴، ۱۹۹۳، اتکینسون^۵ و همکاران، ۱۹۹۳ و وان^۶ و همکاران، ۲۰۰۱).

وندالیسم، یکی از رفتارهای کج روانه بوده که در قرن اخیر، رواج و گسترش بسیاری یافته است. وندال‌ها، معمولاً جوانان معارض قوانین اجتماعی بوده که شاید از ضرر و زبانی که به جامعه می‌رسانند، بی‌اطلاع هستند (نیازی پور و همکاران، ۱۳۹۲). در ورزشگاه‌ها و اماکن ورزشی، غالباً تخریب‌ها گروهی و در جمع بوده و حتی در برخی موارد، برای تخریب‌کننده، باعث افتخار می‌شود. در این‌گونه موارد، جوانان، بزرگسالان، افراد تحصیل کرده و بی‌سواد، فقیر و غنی، همگی به‌نوعی درگیر بوده و از سوی دیگر، خسارات وارده، تنها قشر یا گروه خاصی را در برنمی‌گیرد و نمی‌توان بیان داشت که بار مسئولیت آن، تنها بر عهده گروه خاصی است. با کمی دقت، می‌توان دریافت که این افراد از تخریب اموال عمومی به‌جز ایجاد چهره نامناسب اجتماعی و فرهنگی، هیچ‌گونه نفع شخصی نبرده و این مسئله می‌تواند نشان‌دهنده‌ی ضعف تربیتی خانواده، محیط مدرسه و مشکلات و مسائل روحی و روانی از قبیل پرخاشگری، انتقام‌جویی، تنهایی، اضطراب و سایر علل اجتماعی باشد. بنابراین، مسئله‌ی کم‌توجهی نسبت به حفظ اموال عمومی و تخریب آن‌ها، خسارت‌های بسیاری را برای جامعه به بار آورده و باعث می‌شود که سالانه میلیون‌ها تومان، صرف تعمیر و بازسازی اموال عمومی تخریب‌شده، شود؛ سرمایه‌ای که می‌توان آن را صرف رشد و توسعه‌ی اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جامعه نمود (قلی‌نژاد، ۱۳۹۶). برای نمونه، مسئولان مترو پاریس فقط در سال ۱۹۸۹ برای تعمیر و بازسازی صندلی‌هایی که مسافران مترو پاره کرده بودند، ۱۸ میلیون فرانک هزینه کردند. شرکت اتوبوس‌رانی پاریس نیز شکایت دارد که هر سال خرابکاران دست کم ۵۰۰۰ شیشه‌ی اتوبوس را در ایستگاه‌ها با تفنگ و سنگ و ... می‌شکنند (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳). آمار و ارقام مربوط به تخریب اتوبوس‌ها در ناوگان حمل و نقل شهر تهران نشان می‌دهد که در سال ۱۳۸۶ حدود ۳۰۰ میلیون تومان به اتوبوس‌های شهری خسارت وارد شده که مسئولان اتوبوس‌رانی این رقم را به عنوان خسارت ناشی از وندالیسم ثبت کرده‌اند. همان سال در راه آهن نیز بیش از ۷۵۰ میلیون تومان به شیشه‌ی قطارها آسیب رسیده که از رده خارج شده‌اند. یافته‌ها در دیگر حوزه‌ها نیز نشان از آن دارند که شدت و وسعت وندالیسم در ایران، ابعاد جدی و درخور توجهی دارد (دغاقله و همکاران، ۱۳۸۹). از سوی دیگر، موضوع کم‌توجهی به حفظ اموال عمومی، اگرچه ممکن است ناشی از نارضایتی عمومی در جامعه و فقر فرهنگی باشد، دارای بازخوردهای زیان‌آوری بوده که افزایش نارضایتی عمومی و فقر همه‌جانبه را در جامعه به دنبال دارد. بنابراین، نیاز است تا با توجه به اهمیت و ضرورت موضوع، پژوهشی روشمند در مورد کم و کیف حدود ابعاد انواع نابهنجاری بر روی هواداران ورزشی در کشور ایران با دید جامعه‌شناسانه انجام شده تا بتوان براساس اطلاعات آن، به‌طور آگاهانه در مورد کاهش و پیشگیری آن‌ها اقدام نمود.

امروزه، با رشد و گسترش روزافزون شهرها و توسعه زندگی شهری و به علت مهاجرت بی‌رویه از روستاها به شهرهای بزرگ، افزایش حاشیه‌نشینی، فراوانی مشکلات اقتصادی-اجتماعی، شکاف طبقاتی و تضعیف قیدوبندهای اجتماعی دامنه‌ی بسیاری از آسیب‌های اجتماعی را به لحاظ کمی و کیفی افزایش داده است. از این رو، زمینه مناسبی برای بروز رفتارهای انحرافی و بزهکارانه را به ویژه برای قشر جوان،

1. Coakley
2. Myers
3. Cashmore
4. Feldman
5. Atkinson
6. Wann

فراهم ساخته است. تحولات جهانی از یک سو، جوامع در حال گذار را با تغییرات و تضادهای گوناگونی رو به رو کرده و از سوی دیگر، عدم تطابق و رشد ناهماهنگ عناصر مادی و غیرمادی فرهنگ در این جوامع، مشکلات عدیده‌ای را در ساختار اجتماعی به وجود آورده است. کشور ایران نیز به عنوان کشوری در حال توسعه و گذار از مرحله سنتی به مدرنیسم از این قاعده مستثنی نیست و با تغییرات و دگرگونی‌های سریع و وسیعی در ساختارهای اصلی خود، به ویژه ساختارهای فرهنگی و اجتماعی با این تغییرات مواجه است (فاضل و همکاران، ۱۳۸۷). پدیده وندالیسم، از کج‌روی‌های جامعه جدید است. این پدیده، از تغییرات سریع اجتماعی، رشد هرج و مرج و تمایلات روزافزون انسان‌ها، ناکامی در رسیدن به این تمایلات، احساس از خودبیگانگی، اجحاف، و خشم و تنفیری ناشی می‌شود که خرابکاران به اجتماع و محیط اطرافشان دارند که خود بیان‌کننده ضعف و اختلال هنجاری در ساختار فرهنگی و اجتماعی جامعه است. با توجه به وضعیت جمعیتی ایران که بیش از نیمی از جمعیت آن را جوانان تشکیل می‌دهند، این کشور از جمله کشورهایی است که در معرض آسیب‌های اجتماعی زودرس، از جمله پدیده وندالیسم است که بیش تر وندال‌های آن نیز جوانان هستند (محمودی بلبان آباد، ۱۳۸۴). در همین رابطه، تخریب‌گرایی (وندالیسم) و اوباش‌گری از جمله کارکردهای منفی ورزش فوتبال است که کسب آگاهی نسبت به عوامل به وجودآورنده آن، امری مهم و ضروری است. بقای فوتبال به عنوان پرطرفدارترین ورزش دنیا و درآمدهای کلان آن، به حضور تماشاچیان در ورزشگاه‌ها بستگی دارد. تعداد تماشاگرانی که امروزه برای دیدن مسابقات مهم فوتبال به ورزشگاه می‌روند، به هیچ وجه از لحاظ کمیت با تماشاگران گذشته قابل مقایسه نیست. در حال حاضر، استقبال از فوتبال مثل گذشته نیست، ورزشگاه‌هایی که امروزه برای فوتبال ساخته شوند، فضایی برای قریب به صدهزار نفر تماشاگر را در نظر می‌گیرند. پیش‌بینی این تعداد سکو برای تماشاگران فوتبال، اگرچه از منظر کارکردهای مثبتی که برای حضور تماشاگران برشمرده می‌شود، بسیار مفید خواهد بود و موجب جذاب‌تر شدن رشته ورزشی فوتبال خواهد شد، اما باید توجه داشت که حضور تعداد زیادی از افراد در یک جا، خطر بالقوه‌ای را ایجاد خواهد کرد که در کنار ناهماهنگی در انجام مسابقه، داوری ناعادلانه، ضعف در برنامه ریزی یا کمبودهای ساختاری مجموعه ورزشی، می‌تواند سبب بروز احساسات، هیجانات و واکنش‌های ناپه‌نجان تماشاگران به صورت شعار، پرتاب اشیاء، فحاشی، آشوب، تخریب ورزشگاه یا آسیب رساندن به دیگران شود (رحیمی و همکاران، ۱۳۸۰). محققان علوم مختلف در کشورهای متعدد برای آسیب‌شناسی رفتارهای ناپه‌نجان تماشاگران تاکنون تلاش‌هایی کرده‌اند. برای نمونه، اوباش‌گری تماشاگران در ورزش از جمله پدیده‌هایی است که از دیدگاه روان‌شناسی اجتماعی و جامعه‌شناسی بسیار بررسی شده و پژوهش‌های زیادی نیز تاکنون در این زمینه انجام گرفته است. نتایج این تحقیقات طی طرح‌های مختلف و در بازی‌های زیادی استفاده شده است، اما هیچ‌گاه نتوانسته‌اند به اهداف مطلوب و موردنظر برسند و اوباش‌گری تماشاگران در ورزش را ریشه کن کنند. ناامیدی از مقابله بنیادین و مؤثر با اوباش‌گری در تماشاگران فوتبال به حدی پیشرفت کرده است که برخی معتقدند: «خشونت در تماشاگران فوتبال از بین نمی‌رود، مگر آنکه مسابقات فوتبال را بدون تماشاگر برگزار کنیم» (ایولاسال، ۱۳۷۹ و ترکمان، ۲۰۱۶).

مسئله بسیار حائز اهمیت، این است که امروزه ضمانت‌اجراهای کیفری تنها راهکارهای حفاظت قانونی از هنجارها و گفت‌مان رسمی رایج نمی‌باشند. سیاست جنایی که دهه‌های متمادی دربردارنده مفهوم حقوق کیفری و شیوه‌های جزایی کنترل اجتماعی بوده، امروز و در پرتو آموزه‌های حقوق بشری و توجه ویژه به علوم قرار گرفته است. سیاست کیفری جامعه‌شناسی و روان‌شناسی تبدیل به نگره مترقی شده است و به تعریف پروفسور دلماس مارتی^۱، امروز، دیگر کاربست‌های کیفری در قلمرو سیاست جنایی تنها نیستند، بلکه حول آنها شیوه‌های دیگر کنترل اجتماعی از نوع غیرکیفری (مانند ضمانت‌اجراهای اداری)، غیرسرکوبگر مانند پیشگیری، جبران و ترمیم خسارت، میانجی‌گری (و گاه حتی غیردولتی) مانند اقدام‌های سازمان‌های صنفی و یا حقوق بشری مشغول ایفای نقش می‌باشند. بدیهی است این حرکت رو به جلو، پیش از آنکه ناشی از یک اراده خاص باشد، در پی توجه صحیح به واقعیات انسانی و اجتماعی صورت گرفته و آثار مثبت و فواید نگرش عام کیفری به هنجارها و کج‌روی‌های اجتماعی، مشوق دولت‌ها در بذل هرچه بیشتر اهمیت به روش‌های کنترلی اینگونه بوده است. البته، قابل‌کنمان نیست که مجازات هنوز و همچنان یکی از مؤثرترین شیوه‌های حفاظت از ارزش‌های هر جامعه است؛ اما چگونگی و شدت آن به طور مستقیم در رابطه با سایر شیوه‌های کنترلی قابل تعریف و تعیین خواهد بود. به نظر می‌رسد بحث پیشگیری از وقوع کج‌روی اعم از مجرمانه و غیرمجرمانه، باید به صورت همزمان در دل هر دو دسته پیشگیری‌های کیفری (عام) و غیرکیفری جست

و جو شود و به علاوه در پیشگیری‌های کیفی نیز بررسی بی طرف آثار هرگونه از مجازات‌ها مورد توجه خاص سیاست‌گذاران قرار گیرد. جوامع انسانی به علت ذات بشر حالتی فعال و پویا داشته و تغییرات فرهنگی و عمومی در آنها، ناگزیر است؛ به همین منوال، شکل‌گیری شرایط جدید، مسائل تازه و به تبع کج‌روی‌ها و البته جرایم نوین را در پی خواهد داشت و هر قدر دستگاه سیاست‌گذاری و متولیان امور اجتماع، سرعت و دقت بیشتری در تشخیص مسائل جدید داشته باشند، اقدامات اساسی برای پیشگیری و کنترل کج‌روی‌های احتمالی، امکان بهتر و بیشتری خواهد داشت (حیدری آقاگلی و میلانی، ۱۳۹۹ و آنتون^۱، ۲۰۱۸). نظر به اینکه با وجود تدابیر کیفی وسیعی (در معنای اعم) که برای مقابله با خشونت ورزشکاران و اوباش‌گری تماشاگران در ورزش به ویژه فوتبال اندیشیده می‌شود، هنوز هم شاهد حوادث تلخ و ناگواری در این حوزه هستیم، از این رو، می‌توان عدم توفیق در مقابله با این پدیده ناهنجار در ورزش را به عنوان شکست رویکردهای اتخاذی تلقی کرد.

شبان‌ی و همکاران (۱۴۰۱)، نشان دادند نهادهای تربیتی همچون خانواده، رسانه، آموزش و پرورش و آموزش عالی در قالب چهار مقوله فرهنگ‌پذیری؛ الگوسازی و انتقال الگوهای فرهنگی- هواداری؛ ارتقا آکادمیک فرهنگ هواداری و هم‌اندیشی و شبکه‌سازی فرهنگی در شکل‌گیری و نهادینه‌سازی فرهنگ و آداب حضور در استادیوم‌های فوتبال نقش دارند. نتایج تحقیق محمدی و زمانی دادانه (۱۴۰۱)، نشان داد که سن اثر منفی و معکوس معناداری بر هویت تیمی، هواداری ورزشی، خودگزارشی پرخاشگری، پرخاشگری کلامی و فیزیکی دارد. رزم پوش و همکاران (۱۴۰۱)، نتیجه گرفتند بین گفتمان اینترنتی در بین هواداران فوتبال و خشونت در ورزشگاه‌ها ارتباط مثبت و معناداری برقرار است. نتایج تحقیق سعادت‌ی (۱۴۰۰)، نشان داد بین هویت قومی و پرخاشگری هواداران رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. مفاخر و همکاران (۱۴۰۰)، بیان می‌دارند که در بین عوامل رفتاری مولفه‌ها به ترتیب رفتار ورزشکاران و رفتار تماشاگران و در عوامل مدیریتی مولفه‌ها، به ترتیب مدیریت برگزاری مسابقات، شرایط برگزاری مسابقات، امکانات و خدمات، تجهیزات الکترونیکی و سیستم جو امنیتی تاثیر بیشتری بر خشونت و پرخاشگری در مسابقات کشتی داشتند. بخشی زاده و همکاران (۱۳۹۹)، دریافتند که عوامل زمینه‌ای بیشترین و عوامل مدیریتی و عملکردی کمترین اثر را بر بروز پرخاشگری در میان هواداران باشگاه‌های فوتبال استقلال و پرسپولیس تهران داشته‌اند. غلامی ترکسولویه و حیدری نژاد (۱۳۹۴)، دریافتند که به ترتیب عوامل وضعیت ایمنی و بهداشتی، داوری، پوشش رسانه‌ای و مدیریت برگزاری مسابقات بیشترین تاثیر را بر بروز پرخاشگری داشتند. نتایج تحقیق بدیر^۲ و همکاران (۲۰۲۲)، نشان می‌دهد که تعصب، هویت تیمی، سن، سطح تحصیلات و جنسیت پیش‌بینی‌کننده‌های اصلی پرخاشگری هواداران هستند. کبیری و همکاران (۲۰۲۱)، نتیجه گرفتند طرفدارانی که رفتار پرخاشگرانه دیگران که به آنها احترام می‌گذارند را مشاهده می‌کنند، احتمال بیشتری دارد که درگیر پرخاشگری کلامی یا فیزیکی شوند. یافته‌های تحقیق دارابی و آقایی شهری (۲۰۲۰)، نشان می‌دهد که بین انگیزه هواداران لیگ برتر ایران و پرخاشگری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و نارضایتی از شرایط نامطلوب مانند عوامل زمینه‌ای رویداد، عوامل مدیریتی و عملکردی منجر به رفتارهای بسیار پرخاشگرانه می‌شود. استرنگ^۳ و همکاران (۲۰۱۸)، با بررسی خشونت و رفتارهای ضداجتماعی در مسابقات فوتبال و عوامل مرتبط با این رفتارها، بیان می‌دارند که مصرف الکل، عوامل داخلی و خارجی یا روان‌شناختی رابطه‌ای، گری و کل کل ورزشی، عوامل سیاسی اجتماعی همچون بیکاری، عوامل مکانی، عوامل موقعیتی و مربوط به جو مسابقه و در نهایت واکنش به بازی، عوامل تأثیرگذار بر بروز رفتارهای خشونت‌آمیز در بین تماشاگران هستند. بوزلار و ارسلان اُغلو^۴ (۲۰۱۶)، با بررسی رفتارهای سبک زندگی سالم دانشجویان دانشکده تربیت بدنی و ورزش از نظر شاخص توده بدنی و سایر متغیرها، دریافتند که با افزایش درآمد خانواده و سطح تحصیلات، آگاهی از رفتارهای سبک زندگی سالم افزایش می‌یابد. اسپایج^۵ (۲۰۰۶)، در پژوهشی به این نتیجه رسید که اوباشگری و رفتارهای وندالیستیک تماشاگران فوتبال، تحت تأثیر شش عامل اصلی از جمله هیجان‌زدگی و برانگیختگی هیجانی خوشیند، ایجاد هویت مردانه و خشن، هویت‌یابی‌های منطقه‌ای و محلی، مدیریت فردی و جمعی شهرت، ایجاد احساس همبستگی و تعلق، و قدرت و خودمختاری قرار می‌گیرد.

1. Antun
2. Bedir
3. Strang
4. Bozlar & Arslanoğlu
5. Spaij

به‌طور کلی، نتایج پژوهش‌های سایر محققین نشان داد که امکانات رفاهی، و خروج مناسب و آسان از ورزشگاه، باعث حضور و علاقه‌ی بیشتر تماشاگران برای دیدن مسابقات فوتبال می‌شود. همچنین، متغیرهایی مانند سن، نظارت خانواده‌ها و همراهی خانواده در دیدن مسابقات، رشد معنوی و خوشکوفایی، روابط بین فردی، مدیریت استرس، مسئولیت‌پذیری در قبال سلامت، ورزش و فعالیت بدنی، تغذیه و در نهایت جایگاه اقتصادی و اجتماعی، ارتباط منفی و معناداری با میزان خشونت و رفتارهای پرخطر تماشاگران دارد. نتایج این پژوهش‌ها، بیانگر این موضوع بود که متغیرهایی مانند حساسیت بازی و جایگاه تیم، کیفیت و نحوه قضاوت داور، مدیریت مکانی و زمانی مسابقات، رفتار اعضای تیم و مربی، با میزان خشونت تماشاگران رابطه دارد. در این بین، متغیرهایی همچون سابقه‌ی دعوا، ناکامی در فعالیت‌های تحصیلی، مصرف سیگار و مواد مخدر و رفتارهای مجرمانه، تأثیر مثبت و معناداری بر رفتار تماشاگران دارد. کوکرهام (۲۰۰۶)، استدلال می‌کند که تحقیق در سبک زندگی سلامت‌محور ضرورت دارد؛ اما اندازه‌گیری و تجزیه‌وتحلیل نیابستی در سطح فردی متوقف شود، بلکه باید تا تدوین الگوهای جمعی رفتار مربوط به سلامتی که سبک زندگی سلامت‌محور را تشکیل می‌دهند گسترش یابد. سبک‌های زندگی مختلف باید در ارتباط با زمینه اجتماعی که در آن رخ می‌دهند، مورد توجه قرار گیرند. کا کرام چارچوب نظریه‌ای بورديو را استفاده می‌کند و نشان می‌دهد که سبک‌های زندگی منفی، به عنوان اجاره‌های اجتماعی اولیه، در اواخر قرن بیستم در روسیه و اروپای شرقی باعث کاهش امید به زندگی شد. گروهی که بیشتر در معرض کاهش طول عمر بودند، افراد میانسال و مردان طبقه کارگر بودند. اوضاع زندگی این مردان و موقعیت نسبتاً پایین و ضعیف آنان در ساخت اجتماعی، عادت‌ها را پرورش می‌داد که مبتنی بر انجام رفتارهای پرخطر و غیربهداشتی بود (مصرف زیاد مشروبات الکلی، سیگار کشیدن، بی‌توجهی به رژیم غذایی و امتناع از ورزش). این سبک زندگی باعث بالا رفتن بیماری‌های قلبی، تصادفات و دیگر مشکلات بهداشتی می‌شد که نهایتاً منجر به کوتاه شدن طول عمر می‌گردید. این رفتارها، هنجارهای ایجاد شده از طریق تعامل گروهی بودند که به واسطه فرصت‌هایی که افراد گروه در اختیار داشتند، شکل گرفته و به وسیله ساختار ذهنی درونی شده بود. ساخت زندگی روزانه هم انتخاب‌های بهداشتی مرتبط را محدود می‌سازد و همچنین آن را به سمتی سوق می‌دهد که به نوعی از سبک‌های زندگی منتهی شود که مرگ‌های نابهنگام نتیجه آن است.

هر چند در ایران، پژوهش‌های نسبتاً زیادی در زمینه خشونت، پرخاشگری و وندالیسم در ورزش و به ویژه فوتبال و حضور تماشاگران در استادیوم‌ها انجام شده است و محققان بسیاری به بررسی علل خشونت و پرخاشگری و متغیرهای مرتبط با آن پرداخته‌اند، اما ضروری به نظر می‌رسد تا علاوه بر بررسی علل و عوامل وقوع حوادث ناهنجار در استادیوم‌ها، بطور خاص به شناسایی سبک زندگی سلامت‌محور در پیشگیری و کنترل این حوادث و اصلاح رفتار افراد حاضر در استادیوم نیز پرداخته شود تا از وقوع حوادث ناگوار در این گونه محیط‌های ورزشی جلوگیری گردد. همچنین به نظر می‌رسد برگزارکنندگان مسابقات فوتبال، همچنان تأکید بر استفاده از روش‌های خشن برخورد با افراد خاطی و نیز بهره‌گیری از نیروی قهریه در کنترل فعالیت‌های پرخاشگرانه در ورزشگاه‌ها دارند. با توجه وقوع متعدد خشونت و پرخاشگری در استادیوم‌های فوتبال و ضرورت ارتقای سبک زندگی افراد، آداب و رسوم حضور در استادیوم و پراکندگی و اقدامات موازی سازمان‌ها در راستای الگوسازی فرهنگی و اقدامات آموزشی و با توجه به ضرورت بهبود جو استادیوم‌ها برای افزایش حضور تماشاگران و ارتقای امنیت آن‌ها، سؤالی که مطرح می‌شود این است که سبک زندگی سلامت‌محور و تدوین الگوهای جمعی رفتار مربوط به سلامتی که سبک زندگی سلامت‌محور را تشکیل می‌دهند بر ارتقای آداب حضور در استادیوم و به تبع آن، کاهش خشونت و پرخاشگری و وندالیسم افراد حاضر و ارتقاء سطح امنیت استادیوم‌های فوتبال موثر است یا خیر. بنابراین سوال اصلی پژوهش این است که آیا سبک زندگی بر پرخاشگری هواداران ورزشی لیگ برتر فوتبال ایران تاثیر دارد یا خیر؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی بوده و بر پایه نظریه‌ها، قانون‌مندی‌ها، اصول و فنونی است که برای حل مسائل اجرایی و واقعی به کار برده می‌شود. روش بکار گرفته شده در این تحقیق از نوع توصیفی-همبستگی مبتنی بر مدلسازی معادلات ساختاری بوده که داده‌های آن به صورت میدانی جمع‌آوری گردید. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تماشاچیان فوتبال لیگ برتر فوتبال ایران بوده بنابراین حجم جامعه آماری پژوهش نامحدود بود پس برای بدست آوردن حجم نمونه از فرمول حجم جامعه نامعلوم کوکران^۱ استفاده گردید. بدین منظور

1. Cochran's Formula

از روش ۵ الی ۱۰ برابری تعداد گویه‌های ابزار پژوهش (مجموعاً ۵۷ گویه)، برای تعیین تعداد نمونه آماری پژوهش استفاده گردید که بر این اساس، تعداد ۲۸۵ نفر به عنوان نمونه (تماشاگران بازی‌های تیم‌های فوتبال پرسپولیس، استقلال، تراکتورسازی و سپاهان در لیگ برتر فوتبال ایران در سال ۱۴۰۲-۱۴۰۱) انتخاب و پس از توزیع و تکمیل پرسشنامه‌ها به صورت حضوری در بین این افراد و جمع‌آوری پرسشنامه‌های تکمیل شده، جهت انجام تحلیل آماری وارد نرم افزار مربوطه گردیدند که با توجه به مشخص نبودن تعداد دقیق آن‌ها با توجه به اهداف پژوهش، ابزار مناسب برای پژوهش حاضر پرسشنامه تشخیص داده شد. به‌منظور جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش، از دو پرسشنامه‌ی استاندارد استفاده گردید؛ الف) سبک زندگی ارتقا دهنده سلامت (واکر^۱ و همکاران، ۱۹۸۷) که دارای ۳۰ گویه و ۶ مولفه رشد معنوی و خودشکوفایی، مسئولیت پذیری در قبال سلامت، روابط بین فردی، مدیریت استرس، ورزش و فعالیت بدنی و تغذیه می‌باشد و براساس طیف ۵ ارزشی لیکرت ارزش گذاری گردیده است. ب) رفتارهای وندالیستی در تماشاچیان فوتبال (قلی نژاد، ۱۳۹۶) که دارای ۲۷ گویه و ۵ مولفه آنومی یا بی‌هنجاری، انسجام روابط خانوادگی، اهمیت اوقات فراغت، نقش نظارت (کنترل) اجتماعی و معاشرت با دوستان می‌باشد و براساس طیف ۵ ارزشی لیکرت ارزش گذاری گردید؛ روایی صوری و محتوایی پرسشنامه‌ها در تحقیقات (واکر و همکاران، ۱۹۸۷) و (قلی نژاد، ۱۳۹۶)، تایید شده و در این مطالعه، برای اطمینان از روایی صوری سؤالات و گویه‌های موردسنجش برای مفاهیم مورداستفاده‌ی پژوهش، از کارشناسان و محققین (۱۰ تن از اساتید مدیریت ورزشی)، خواسته شد تا مشکلات احتمالی پرسشنامه را در مقابل هر گویه و سؤال متذکر شوند. پایایی پرسشنامه‌ها نیز از طریق ضریب آلفای کرونباخ بدست آمد که در جدول (۱)، آورده شده است.

جدول (۱). ضرایب آلفای کرونباخ سبک زندگی و عوامل موثر بر پرخاشگری هواداران و مولفه‌های آنان

ضریب آلفا	عوامل	متغیر
۰/۷۲	رشد معنوی و خودشکوفایی	سبک زندگی = ۰/۸۳
۰/۸۳	مسئولیت پذیری در قبال سلامت	
۰/۷۶	روابط بین فردی	
۰/۷۳	مدیریت استرس	
۰/۸۶	ورزش و فعالیت بدنی	
۰/۷۷	تغذیه	
۰/۸۰	آنومی یا بی‌هنجاری	عوامل موثر بر پرخاشگری و خشونت = ۰/۸۱
۰/۷۹	انسجام روابط خانوادگی	
۰/۸۳	اهمیت اوقات فراغت	
۰/۷۷	نقش نظارت (کنترل) اجتماعی	
۰/۷۲	معاشرت با دوستان	

به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش از آمار توصیفی برای توصیف ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و در بخش آمار استنباطی، از آزمون همبستگی پیرسون و از مدلسازی معادلات ساختاری بمنظور برازش رابطه بین دو متغیر اصلی با نرم افزارهای SPSS و PLS استفاده گردید.

یافته‌های پژوهش

نتایج آمار توصیفی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه‌های پژوهش حاضر در جدول (۲) مشاهده می‌شود.

جدول (۲). ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه‌های پژوهش

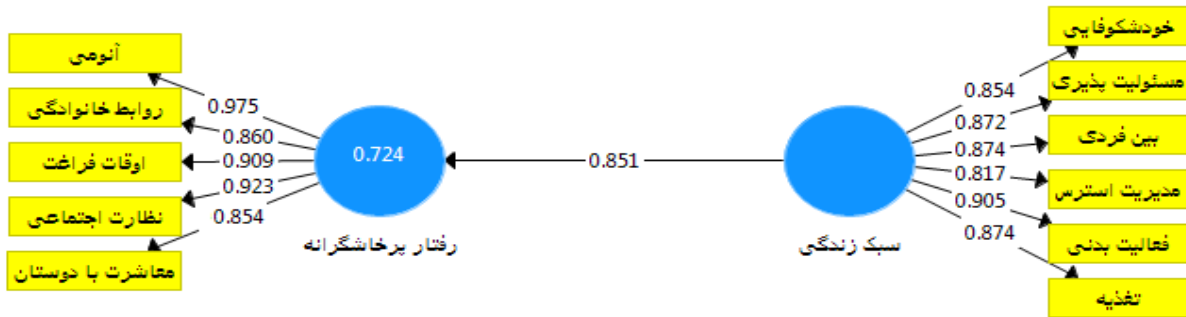
ویژگی جمعیت شناختی	-	فراوانی	درصد فراوانی
وضعیت سنی	زیر ۲۰ سال	۴۲	14/7
	۲۱ تا ۳۰ سال	۸۵	29/8
	۳۱ تا ۴۰ سال	۱۰۴	36/5
	۴۱ سال به بالا	۵۴	18/9
میزان تحصیلات	زیر دیپلم و دیپلم	۴۹	17/3

63/9	۱۸۲	فوق دیپلم و لیسانس	سابقه هواداری
12/6	۳۶	فوق لیسانس	
6/3	۱۸	دکتری	
12/3	۳۵	کمتر از ۵ سال	
47/7	۱۳۶	۶ تا ۱۰ سال	سابقه رفتن به ورزشگاه
40	۱۱۴	۱۱ تا ۱۵ سال	
15/4	۴۴	کمتر از ۵ سال	
65/6	۱۸۷	۶ تا ۱۰ سال	درآمد ماهیانه
19	۵۴	۱۱ تا ۱۵ سال	
16/8	۴۸	کمتر از ۵ میلیون تومان	
40	۱۱۴	۶ تا ۱۰ میلیون تومان	
28/8	۸۲	۱۱ تا ۱۵ میلیون تومان	بیش از ۱۵ میلیون تومان
14/4	۴۱	بیش از ۱۵ میلیون تومان	

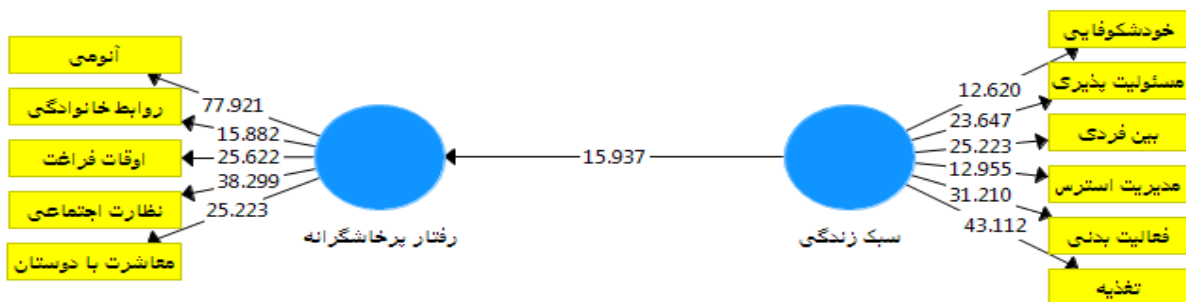
یکی از قوی‌ترین و مناسب‌ترین روش‌های تجزیه و تحلیل در تحقیقات علوم رفتاری، تجزیه و تحلیل چند متغیره است. زیرا ماهیت این‌گونه موضوعات این‌گونه است که چند متغیره بوده و نمی‌توان آن‌ها را به شیوه دو متغیری (که هر بار تنها یک متغیر مستقل با یک متغیر وابسته در نظر گرفته می‌شود) حل نمود. از این‌رو، در این تحقیق از مدل معادلات ساختاری استفاده شده است. در این مدل تأیید یا رد معناداری بارهای عاملی با توجه به اعداد معناداری (T-Value) صورت می‌گیرد. در صورتی رابطه تأیید می‌شود (در سطح خطای ۰/۰۵) که مقدار t بزرگ‌تر از ۲ یا کوچک‌تر از -۲ باشد که به ترتیب رابطه معنادار مثبت و معنادار منفی خواهد بود. شاخص‌هایی که بار عاملی آن‌ها کمتر از ۳/۰ و یا آماره آن‌ها کوچک‌تر از قدر مطلق ۲ باشد نشان‌دهنده ضعیف بودن آن شاخص بوده و از مدل اندازه‌گیری حذف می‌شوند؛ مدل معادلات ساختاری رابطه بین سبک زندگی و رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی در جدول (۳) و شکل‌های (۱) و (۲) آورده شده است.

جدول (۳) مدل رابطه بین سبک زندگی و رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی

سطح معناداری	T مقدار	بتا		
۰/۰۰۱	۱۲/۶۲	۰/۸۵	سبک زندگی	← رشد معنوی و خودشکوفایی
۰/۰۰۱	۲۳/۶۴	۰/۸۷	سبک زندگی	← مسئولیت‌پذیری در قبال سلامت
۰/۰۰۱	۲۵/۲۲	۰/۸۷	سبک زندگی	← روابط بین فردی
۰/۰۰۱	۱۲/۹۵	۰/۸۱	سبک زندگی	← مدیریت استرس
۰/۰۰۱	۳۱/۲۱	۰/۹۰	سبک زندگی	← ورزش و فعالیت بدنی
۰/۰۰۱	۴۳/۱۱	۰/۸۷	سبک زندگی	← تغذیه
۰/۰۰۱	۷۷/۹۲	۰/۹۷	خشونت و پرخاشگری	← آنومی یا بی‌هنجاری
۰/۰۰۱	۱۵/۸۸	۰/۸۶	خشونت و پرخاشگری	← انسجام روابط خانوادگی
۰/۰۰۱	۲۵/۶۲	۰/۹۰	خشونت و پرخاشگری	← اهمیت اوقات فراغت
۰/۰۰۱	۳۸/۲۹	۰/۹۲	خشونت و پرخاشگری	← نقش نظارت اجتماعی
۰/۰۰۱	۲۵/۲۲	۰/۸۵	خشونت و پرخاشگری	← معاشرت با دوستان
۰/۰۰۱	۱۵/۹۳	۰/۸۵	خشونت و پرخاشگری	← سبک زندگی

شکل (۱). مدل معادلات ساختاری رابطه بین سبک زندگی و رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی در حالت استاندارد

شکل (۲). مدل معادلات ساختاری رابطه بین سبک زندگی و رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی در حالت آماره تی

براساس نتایج مقدار شاخص های اندازه اثر (۰/۶۶)، تناسب پیش بین Q2 (۰/۷۲ و ۰/۶۳) و مقدار GOF (۰/۷۱) به دست آمده است می باشد که با توجه به ملاک های پذیرش این معیارها از برازش خوبی برخوردار می باشند. در نهایت، به منظور برازش مدل تحقیق در نرم افزار PLS نسخه ۳، معیارهای جدیدی برای بررسی برازش مدل ارائه شده است. با توجه به نتایج جدول (۴)، می توان گفت که مدل تحقیق از برازش مطلوبی برخوردار می باشد. سایر شاخص های برازش مدل نیز محاسبه شده اند.

جدول (۴). خلاصه شاخص های برازش مدل

شاخص ها	مدل برآورد شده
ریشه میانگین مربعات باقی مانده استاندارد شده (SRMR)	۰/۰۶۹
d_ ULS	۱/۰۸۲
d_ G	۰/۵۰۱
خی دو (Chi Square)	۷۸۹/۵۲۱
شاخص نرم شده برازندگی (NFI)	۰/۹۱۳

بحث و نتیجه گیری

نتیجه پژوهش نشان داد که بین سبک زندگی و رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی رابطه مثبت و معناداری برقرار است (P<۰.۵/۰)؛ این یافته با نتایج پژوهش های سپهوند و همکاران (۱۳۹۹)، به تربیت خانوادگی و هیجانات روحی و روانی؛ بخشی زاده و همکاران (۱۳۹۹)، به کنترل هیجان و مدیریت استرس؛ حسینی و همکاران (۱۳۹۸)، به سبک زندگی و مدیریت بدن؛ قلی نژاد (۱۳۹۶)، به انسجام روابط خانوادگی و چگونگی معاشرت با دوستان؛ جزینی و عرب سرخی (۱۳۹۶)، به مدیریت حاکم بر ورزشگاه ها؛ بخارایی و شربتیان (۱۳۹۴)، به نابسامانی خانوادگی؛ آقاجانی (۱۳۹۳)، به رفاقت با دوستان خرابکار؛ ناظمی و همکاران (۱۳۹۲)، به خدمات غذایی در ورزشگاه ها؛ نیازی پور و سهرابی (۱۳۹۲)، به میزان درآمد خانوار؛ قاسمی و همکاران (۱۳۸۸)، به از هم گسیختگی روانی خانواده و تأثیرپذیری از گروه هم سالان؛ کاظمی و همکاران (۱۳۸۶)، به وضعیت اقتصادی و اجتماعی؛ استرنگ و همکاران (۲۰۱۸)، به تغذیه و کلومنیس^۱ (۲۰۰۵)، به مدیریت مسابقات که همگی از مولفه های مهم سبک زندگی به عنوان عوامل موثر بر بروز رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی هواداران

ورزشی در اماکن ورزشی اشاره دارند، همسو می‌باشد. با توجه به نتایج پژوهش و نتایج سایر پژوهش‌ها، می‌توان بیان داشت که احتمالاً سبک زندگی افراد و سطح آن، می‌تواند به شکل مثبت یا منفی بر بروز یا عدم بروز رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی تأثیر بگذارد که دلیل آن می‌تواند تأثیرات روان‌شناختی سبک زندگی بر نحوه بروز هیجانات، استرس و خشم هواداران ورزشی باشد.

نتیجه پژوهش نشان داد که بین رشد معنوی و خودشکوفایی و رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی رابطه منفی و معناداری برقرار است ($P < 0.05$)؛ که این یافته با یافته‌های مفاخر و همکاران (۱۴۰۰)، به عوامل رفتاری؛ سپهوند و همکاران (۱۳۹۹)، به هیجانات روحی و روانی؛ عباس زاده و همکاران (۱۳۹۶)، به ناکامی؛ بخارایی و شربتیان (۱۳۹۴)، به ناکامی اجتماعی؛ آقاجانی (۱۳۹۳)، به اعتماد به نفس؛ استرنک و همکاران (۲۰۱۸)، به احساس مهم بودن؛ و اسپایچ (۲۰۰۶)، به ایجاد احساس همبستگی و تعلق، و قدرت و خودمختاری که همگی به نوعی با احساس رشد معنوی و خودشکوفایی در این افراد مرتبط هستند به عنوان عوامل موثر بر بروز یا پیشگیری از رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی اشاره دارند، همسو می‌باشد. با توجه به نتایج پژوهش و نتایج سایر پژوهش‌ها، می‌توان بیان داشت که احتمالاً اگر فرد احساس کند که در حال ترقی بوده و در مسیر مثبتی رشد می‌کند، از خودش راضی باشد و احساس آرامش کند، به آینده امیدوار باشد، اعتقاد داشته باشد که زندگی‌اش هدفمند است و هرروز زندگی برایش جالب توجه و چالش برانگیز باشد، بر بروز رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی از وی در اماکن ورزشی تأثیر منفی گذاشته و به نوعی مانع بروز چنین رفتارهایی در او می‌شود. نتیجه پژوهش نشان داد که بین مسئولیت‌پذیری در قبال سلامت و رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی رابطه منفی و معناداری برقرار است ($P < 0.05$)؛ که این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های حسینی و همکاران (۱۳۹۸)، به مدیریت بدن؛ غلامی ترکسلویه و حیدری نژاد (۱۳۹۴)، به وضعیت ایمنی و بهداشتی؛ پاک‌نژاد و درانی (۱۳۸۸)، به رفتارهای تهاجمی فیزیکی؛ رضانی نژاد و همکاران (۱۳۸۷)، به وجود پرخاشگری بدنی؛ استرنک و همکاران (۲۰۱۸)، به ترشح آدرنالین؛ شیلدز^۱ (۲۰۰۷)، به وجود خشونت جسمانی؛ اسپایچ (۲۰۰۶)، به ایجاد احساس قدرت؛ و وتنگوت و مریک^۲ (۲۰۰۳)، به وضعیت سلامتی خود ارزیابی شده؛ که همگی به نوعی با مولفه مسئولیت‌پذیری در قبال سلامت فرد به عنوان عوامل موثر بر بروز رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی ارتباط دارند، همسو می‌باشد. با توجه به نتایج پژوهش و نتایج سایر پژوهش‌ها، می‌توان بیان داشت که احتمالاً در صورت دریافت اطلاعات درخصوص نحوه مراقبت از خود از سوی افراد متخصص، چک کردن منظم ضربان قلب حین انجام فعالیت ورزشی، مشاهده و خواندن مطالب یا برنامه‌های تلویزیونی درباره حفظ و بهبود سلامتی، چک کردن ماهیانه بدن برای نشانه‌های خطر و تغییرات فیزیکی و حمایت‌شدن از سوی افراد خانواده و نزدیکان، افراد بیشتر به خود و سلامتی‌شان اهمیت داده و این امر از بروز رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی از سوی آنان در اماکن ورزشی جلوگیری می‌کند، کما اینکه در پژوهش حاضر نیز رابطه منفی و معناداری بین مسئولیت‌پذیری در قبال سلامت و بروز رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی، یافت شد.

نتیجه پژوهش نشان می‌دهد که بین روابط بین فردی و رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی رابطه‌ی مثبت و معناداری برقرار است ($P < 0.05$)؛ که این یافته با نتایج پژوهش‌های سپهوند و همکاران (۱۳۹۹)، به تربیت خانوادگی؛ قلی نژاد (۱۳۹۶)، به انسجام روابط خانوادگی؛ بخارایی و شربتیان (۱۳۹۴)، به نابسامانی خانوادگی؛ آقاجانی (۱۳۹۳)، به رفتار والدین از جمله پدر؛ قاسمی و همکاران (۱۳۸۸)، به از هم گسیختگی روانی خانواده و تأثیرپذیری از گروه هم‌سالان؛ که همگی به نوعی با روابط بین فردی به عنوان عوامل موثر بر بروز خشونت و رفتارهای وندالیستی در هواداران ورزشی اشاره دارند، همسو می‌باشد. با توجه به نتایج پژوهش و نتایج سایر پژوهش‌ها، می‌توان بیان داشت که شاید افراد در صورت وقت‌گذراندن با دوستان نزدیک خود، توانایی در ابراز نگرانی، عشق و صمیمیت به دیگران، رفع مشکلاتشان از طریق گفتگو با دیگران، یافتن راه مناسب برای ایجاد روابط صمیمی و نزدیک و تمرکز بر افکار خوب در زمان خواب و استراحت، می‌توانند از بروز رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی در خود پیشگیری کنند.

نتیجه پژوهش نشان داد که بین مدیریت استرس و رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی رابطه منفی و معناداری برقرار است ($P < 0.05$)؛ که این یافته با نتایج پژوهش‌های مفاخر و همکاران (۱۴۰۰)، به شرایط برگزاری مسابقات؛ سپهوند و همکاران (۱۳۹۹)، به هیجانات روحی و روانی؛ بخشی زاده و همکاران (۱۳۹۹)، به کنترل هیجان و مدیریت استرس؛ سلطان حسینی و همکاران

(۱۳۸۹)، به انتظار تماشاگران از نتیجه؛ پاک‌نژاد و درانی (۱۳۸۸)، به روحیه‌ی خشونت‌طلبی تماشاگران؛ قاسمی و همکاران (۱۳۸۸)، به هیجان‌طلبی و عقده‌گشایی؛ استرنگ و همکاران (۲۰۱۸)، به جو مسابقه؛ و اسپایچ (۲۰۰۶)، به هیجان‌زدگی و برانگیختگی هیجانی؛ که به عنوان عوامل موثر بر بروز یا پیشگیری از رفتارهای پرخطرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی اشاره دارند، همسو می‌باشد. با توجه به نتایج پژوهش و نتایج سایر پژوهش‌ها، می‌توان بیان داشت که احتمالاً اگر افراد به قدر کافی استراحت کنند، مسائلی از زندگی که قدرت تغییر آن‌ها را ندارند به راحتی بپذیرند، برای کنترل استرس خود روش‌های مناسبی داشته باشند، در طول روز دقایقی را به آرام‌سازی خود اختصاص داده و به ورزش‌هایی مانند یوگا به طور منظم بپردازند، این عوامل می‌توانند از بروز رفتارهای پرخطرانه و وندالیستی در آنان پیشگیری نمایند.

نتیجه پژوهش نشان می‌دهد که بین ورزش و فعالیت بدنی و رفتارهای پرخطرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی رابطه منفی و معناداری برقرار است ($P < 0.05$)؛ که این یافته با نتایج پژوهش‌های قلی‌نژاد (۱۳۹۶)، به چگونگی انجام تفریح و سرگرمی؛ جزینی و عرب سرخی (۱۳۹۶)، به امکانات رفاهی در ورزشگاه‌ها؛ ملک‌شاهی کناری (۱۳۹۳)، به امکانات رفاهی؛ بوزلار و ارسلان‌اُغلو (۲۰۱۶)، کمبود جدی ورزش؛ سکتو و هینینگ^۱ (۲۰۰۵)، به انجمن‌های محلی اوقات فراغت؛ و ونتگوت (۱۹۹۶)، به میزان ورزش انجام شده؛ که به عنوان عوامل موثر بر بروز یا پیشگیری از رفتارهای پرخطرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی اشاره دارند، همسو می‌باشد. با توجه به نتایج پژوهش و نتایج سایر پژوهش‌ها، می‌توان بیان داشت که شاید اگر افراد در فعالیت‌های معمول روزانه خود زمانی را به ورزش و فعالیت بدنی سبک تا متوسط اختصاص دهند، اوقات فراغت خود را با ورزش و فعالیت بدنی بگذرانند، در طول هفته حداقل سه بار تمرین‌های کششی انجام داده و برنامه منظمی برای ورزش کردن داشته باشند، این عوامل می‌توانند به تخلیه انرژی و هیجانات آنان کمک کرده و در نتیجه از بروز رفتارهای پرخطرانه و وندالیستی از جانب آن‌ها در اماکن ورزشی جلوگیری نماید.

نتیجه پژوهش نشان داد که بین تغذیه و رفتارهای پرخطرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی رابطه مثبت و معناداری برقرار است ($P < 0.05$)؛ که این یافته با نتایج پژوهش‌های حسینی و همکاران (۱۳۹۸)، به مدیریت بدن؛ ناظمی و همکاران (۱۳۹۲)، خدمات غذایی؛ استرنگ و همکاران (۲۰۱۸)، به مصرف الکل؛ بوزلار و ارسلان‌اُغلو (۲۰۱۶)، به تغذیه مناسب؛ و ونتگوت و مریک (۲۰۰۳)، به میزان مصرف الکل، مصرف تنباکو و نوع رژیم غذایی؛ که به عنوان عوامل موثر بر بروز یا پیشگیری از رفتارهای پرخطرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی اشاره دارند، همسو می‌باشد. با توجه به نتایج پژوهش و نتایج سایر پژوهش‌ها، می‌توان بیان داشت که احتمالاً اگر افراد به طور منظم وعده‌های غذایی خود به ویژه صبحانه خوردن را رعایت کنند، استفاده از شکر و شیرینی‌ها را محدود نمایند، روزانه و به طور منظم به مصرف سبزیجات، میوه و لبنیات بپردازند، تمامی این عوامل می‌تواند بر روحیات آن‌ها تأثیرات مثبتی گذاشته و در نتیجه از بروز رفتارهای پرخطرانه و وندالیستی از جانب آنان در اماکن ورزشی، پیشگیری نماید.

نتیجه پژوهش نشان داد که مدل معادلات ساختاری رابطه بین سبک زندگی و رفتارهای پرخطرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی و مولفه‌های آن‌ها از برآزش مناسب و مطلوبی برخوردار می‌باشد که این یافته با نتایج پژوهش‌های مفاخر و همکاران (۱۴۰۰)، سپهوند و همکاران (۱۳۹۹)، بخشی زاده و همکاران (۱۳۹۹)، حسینی و همکاران (۱۳۹۸)، عباس زاده و همکاران (۱۳۹۶)، قلی‌نژاد (۱۳۹۶)، جزینی و عرب سرخی (۱۳۹۶)، غلامی ترکسلویه و حیدری نژاد (۱۳۹۴)، بخارایی و شربتیان (۱۳۹۴)، آقاجانی (۱۳۹۳)، ملک‌شاهی کناری (۱۳۹۳)، ناظمی و همکاران (۱۳۹۲)، نیازی پور و سهرابی (۱۳۹۲)، رضانی نژاد و همکاران (۱۳۸۷)، محمدی زیدی و همکاران (۱۳۹۰)، سلطان حسینی و همکاران (۱۳۸۹)، پاک‌نژاد و درانی (۱۳۸۸)، قاسمی و همکاران (۱۳۸۸)، استرنگ و همکاران (۲۰۱۸)، بوزلار و ارسلان‌اُغلو (۲۰۱۶)، شیلدز (۲۰۰۷)، اسپایچ (۲۰۰۶)، کلومنیس (۲۰۰۵)، سکتو و هینینگ (۲۰۰۵) و ونتگوت و مریک (۲۰۰۳)، همسو می‌باشد. بنابراین با توجه به نتایج پژوهش حاضر و نتایج سایر پژوهش‌ها، می‌توان بیان داشت که احتمالاً سبک زندگی و مولفه‌های رشد معنوی و خودشکوفایی، مسئولیت‌پذیری در قبال سلامت، روابط بین فردی، مدیریت استرس، ورزش و فعالیت بدنی و تغذیه می‌توانند به شکل مثبت یا منفی و معناداری بر بی‌هنجاری، انسجام روابط خانوادگی، اهمیت اوقات فراغت، نقش نظارت اجتماعی و معاشرت با دوستان و در واقع، بر بروز یا پیشگیری از رفتارهای پرخطرانه و وندالیستی در هواداران ورزشی تأثیرگذار باشند، که در خصوص تمامی آن‌ها بحث گردید.

با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر پیشنهاد می‌شود که والدین در خانواده، نهایت سعی خود را جهت ایجاد و نهادینه سازی سبک زندگی سلامت محور فرزندان انجام داده و از درگیری با یکدیگر و بین سایر اعضای خانواده جلوگیری کنند، چرا که افراد علی‌الخصوص نوجوانان و جوانان با یادگیری و درونی‌سازی بسیاری از رفتارهای خشونت آمیز سعی در تکرار آن در خانواده، در بین دوستان و نهایتاً در سطح جامعه می‌نمایند؛ بعلاوه توصیه می‌شود که رسانه‌ها و مطبوعات در مورد سبک زندگی سلامت محور و فواید و مزایای بیشتر آن علی‌الخصوص در کاهش بسیاری بیماری‌های جسمی و روانی اطلاع‌رسانی کنند و تا حد امکان از پخش و ارائه فیلم‌ها و برنامه‌ها و مطالب خشونت آمیز ممانعت به عمل آورند و در این راستا، خانواده‌ها، توصیه‌های لازم را به اعضای خود در زمینه انتخاب برنامه‌ها و فیلم‌هایی که در تلویزیون یا ماهواره پخش می‌گردد، گوشزد نمایند.

از جمله محدودیت‌های تحقیق حاضر می‌توان به کمبود مقالات مشابه خارجی و امکان بعضی ملاحظه‌ها از پاسخ‌دهندگان پرسشنامه‌ها که از کنترل پژوهشگر خارج بوده است، می‌توان نام برد. مستند به موارد اشاره‌شده این موارد به‌عنوان پیشنهادهای به‌منظور انجام تحقیقات آتی در ارتباط با موضوع حاضر می‌توان ارائه کرد: بررسی پژوهشی در خصوص نقش حضور زنان و خانواده‌ها در ورزشگاه‌ها و تاثیر آن بر میزان بروز خشونت و پرخاشگری در تماشاگران؛ بررسی تاثیر آموزش مدیریت خشم و استرس بر میزان بروز خشونت و پرخاشگری در تماشاچیان فوتبال و بررسی تاثیر میزان و سطح هواداری از یک تیم بر ایجاد خشونت و پرخاشگری در تماشاگران فوتبال.

تقدیر و تشکر

از کلیه عزیزانی که ما را در مراحل تدوین این مقاله یاری نموده‌اند کمال تشکر و قدردانی را داریم.

References

- Abbaszadeh, Mohammad; Saadati, Musa; Kabiri, Afshar; Ashairi, Taha (2016). Sociological investigation of factors affecting aggression among football spectators. *Social Order Research Quarterly*, Year 9, Number 4, 35-70. (in Persian)
- Aghajani, Hossein (2014). Survey and demographic study of violence and vandalism in football (case study: Azadi Stadium in Tehran). Master's thesis, Islamic Azad University, Tehran Branch, Center. (in Persian)
- Alivand, Ali Noor. (1386). Sociological investigation of factors affecting vandalism and hooliganism in football. Master thesis of Isfahan University. (in Persian)
- Antun, B. (2018). Sport Matters: Hooliganism and Corruption in Football. Undergraduate thesis, Strossmayer University of Osijek.
- Ayolasal, Zhan (1379), criminological approach to violence in sports (a discussion on the criminology of sports operations), translated by Ali Hossein Najafi Abrandabadi, *Legal Research*, Vol. 29 and 30 (in Persian)
- Bakshizadeh, Saeeda; Etagiya, Nahid; Mokhtari Dinani, Maryam (2019). Modeling factors affecting the occurrence of aggression among fans of Esteghlal and Persepolis football clubs in Tehran. *Sports Psychology Studies*, 9(34), 283-304. (in Persian)
- Bedir, D., Karakaya, R., Savas, Z., & Binici, Y. T. (2022). Examining the Factors Affecting the Aggression Levels of Football Fans.
- Berkowitz, Leonard (1986) "A Survey of Social Psychology". CBS College Publishing.
- Bozlar, V., Arslanoğlu, C. (2016). Healthy Life Style Behaviors of University Students of School of Physical Education and Sports in Terms of Body Mass Index and Other Variables. *Universal Journal of Educational Research*, 4(5), 1189-1195.
- Bukharai, Ahmed; Sharbatian, Mohammad Hassan (2014). Sociological analysis of factors influencing vandalistic behavior (case study: in Mashhad metropolis). *Strategic researches on security and social order*, fourth year, serial number 10, 21-48. (in Persian)
- Cashmore, Ellis (1998) "Making Sense of Sports". Routledge.
- Ceccato, V., & Haining, R. (2005). Assessing the geography of vandalism: Evidence from a Swedish city. *Urban Studies*, 42(9), 1637-1656. doi: 10.1080/00420980500185645.
- Clarke, A. E., Shim, J. K., Mamo, L., Fosket, J. R., & Fishman, J. R. (2003). Biomedicalization: Technoscientific transformations of health, illness, and US biomedicine. *American sociological review*, 68(2), 161-194.
- Coakley, Jay J. (1998). "Sport in Society: Issues and Controversies" McGraw-Hill Inc.

- Cockerham, W. C., Hinote, B. P., Cockerham, G. B., & Abbott, P. (2006). Health lifestyles and political ideology in Belarus, Russia, and Ukraine. *Social science & medicine*, 62(7), 1799-1809.
- Daghaghele, A. and Kahler, S. (1389). Urban damage in Tehran, Tehran: Sociologists Publications. (in Persian)
- Darabi, M., & Aghaei Shahri, M. S. (2020). Football fans: Investigating the relationship between fan motivation and aggressive behaviors. *Research in Sport Management and Marketing*, 1(1), 28-36.
- Fazel, R. and Miri Ashtiani, A. (1387). Social pathology of Iran; Looking to the future, Tehran: Expediency Discernment Council, Strategic Research Institute. (in Persian)
- Feldman, R. (1993). *Understanding Psychology*. MC. Graw-Hill, Inc.
- Ghasemi, Vahid; Zulaktaf, Vahid; Noor Ali Vand, Ali (2008). Sociological description of factors affecting vandalism and hooliganism in soccer. *Olympic Journal*, No. 45, 69-80. (in Persian)
- Gholami Turksalviyeh, Sajjad; Heydarinejad, Siddiqa (2014). Investigating the opinion of Ahvaz football team fans regarding the factors affecting the occurrence of aggression. *Sports Management Studies*, No. 28, 121-134. (in Persian)
- Gholinejad, Omid (2016). Investigating the vandalistic behavior of young people in their free time among football spectators (Case study: Azadi Stadium in Tehran (2016). Master's thesis in the field of youth studies, Faculty of Tourism Sciences, University of Science and Culture. (in Persian)
- Giddens, A. (2013). *New rules of sociological method*. Stanford University Press.
- Heydari Agha Goli, Reza; Milani, Alireza (2019). An analysis of theoretical approaches to the phenomenon of vandalism in football (criminal challenges and solutions). *Olympic Sociocultural Studies*, 1(4), 127-161. (in Persian)
- Hjelle, L. A., & Ziegler, D. J. (1992). *Personality theories: Basic assumptions, research, and applications*. McGraw-Hill Book Company.
- Hosseini, Mohammad Reza; Navabakhsh, Mehrdad; Rahimi, Zahra (2018). Sociological study of the effect of lifestyle on aggression and urban vandalism of teenagers and young people in Lorestan province. *Society for Cultural Studies*, 10(2), 1-27. (in Persian)
- Jezini, Alireza; Arab Surkhi, Hassan (2016). Identifying factors affecting the police and social control of the premier football league in Shahrvard, the capital. *Sports Management Studies*, No. 44, 155-174. (in Persian)
- Kabiri, S., Masoomeh (Shamila) Shadmanfaat, S., Smith, H., & Cochran, J. K. (2021). Aggression in soccer fans: a test of akers' social learning theory. *Deviant Behavior*, 42(12), 1582-1595.
- Kazemi, Mohammad Reza. Mahmoud, Sheikh. Mehdi, Shahbazi. Nazanin Rasakh. (2016). Investigating the causes of riots among football spectators after Iran's big Shahrvard (from the spectators' point of view). *Research in sports sciences*. No. 17. pp. 101-114. (in Persian)
- Kleomenis Lappas (2005). Changes in socio-economic and demographic composition of Greek football spectators, *European Journal for Sport and Society*, 2(2), 109-120.
- Lindholt, J.S., Ventegodt S., and Henneberg, E.W. (2002) Development and validation of QOL5 for clinical databases. A short, global and generic questionnaire based on an integrated theory of life. *Eur. J. Surg.* 168, 107-113.
- Mahakher, Leila; Khatibi, Amin; Hejbernia, Zahra; Nedri, Amir (1400). Identifying factors affecting violence and aggression. *Razi General Medical Journal*, 28(9), 92-103. (in Persian)
- Malik Shahi Kanari, Hossein (2012). Investigating the relationship between a selection of variables of structural weakness in football and violence in Iranian football spectators with emphasis on the large city of Tehran. Master's thesis in Sports Management, Payam Noor University, Ray Branch. (in Persian)
- Mohammadi Bulblan Abad, A. (1384). Measuring the level of vandalism and investigating the individual and social factors related to it among the students of the first secondary level of Sanandaj city in the academic year 2013-2014, Master's thesis of Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Tabriz. (in Persian)
- Mohammadi, Sardar, Zamani Dadaneh, Kivan. (1401). The effect of team identity and sports fandom in predicting the aggression of football fans (moderating role of fans' age). *Sports management studies*. 14(7), 17-42. (in Persian)
- Mohseni Tabrizi, Alireza (1379), theoretical and experimental foundations of vandalism: a review of the findings of a research, *Research Journal of Social Sciences*, No. 16. (in Persian)
- Mohseni Tabrizi, Alireza (1383). *Vandalism*, Tehran: Its Publications. (in Persian)
- Myers, D. (1994). *Exploring Social Psychology*. MC. Graw-Hill, Inc.
- Nazimi, Ali; Godarzi, Mahmoud; Khabeiri, Mohammad (2012). The effect of stadium characteristics on the re-attendance of spectators in the Premier Football League of Iran. *New Approaches in Sports Management*, Volume 1, Number 1, 65-77. (in Persian)
- Niazipour, Murad Ali; Sohrabi, Pouria (2012). Investigating the relationship between the economic and social base of football spectators and riotous behavior in Iranian football, from the point of view of rioters and the police. *Management studies on law enforcement education*, number two (consecutive 22), year six, 79-102. (in Persian)

- Ogden, J. (2014). The changing shape of health psychology: a matter of progress or a sign of Thatcher's children coming of age? *Commentary on Murray (2012). Health Psychology Review*, 8(2), 242-245.
- Paknejad, Mohsen and Durrani Kamal. (2008). Aggressive behavior of football spectators and its psychological and social causes. *Growth and motor-sports learning. (in Persian)*
- Rahimi, Qassem, Ali Mohammad Amirtash, Mohammad Khabeyri (2010). Investigation of safety management in football stadiums in the country from the perspective of spectators, players and executive managers, *Research in Behavioral Sciences*, No. 4 (in Persian)
- Ramzanejad, Rahim. Rahmani, Farhad and Mohammad Reza Broumand Doleg. (2007) Investigating the incidence of aggressive behaviors of Pegah football team players in the competitions of Iran's professional football league. *Sports management. (in Persian)*
- Razmposh, Morteza; Farzan, Farzam and Bestam, Mustafa. (1401). The relationship between fans' discourse in social media and violent acts. *Iranian Political Sociology Monthly*, 5(10), 1008-977. (in Persian)
- Saadati, Musa. (1400). Sociological study of the relationship between ethnic identity and aggression with an emphasis on the recognition theory of Axel Honte. *Applied Sociology (Isfahan University Humanities Research Journal)*, 32(4 (series 84)), 25-44. (in Persian)
- Sepovand, Reza; Arefnejad, Mohsen; Fathi Chegani, Fariborz; Sepovand, Mahdia (2019). Identifying and explaining the most effective and effective components on the students' tendency to vandalism with the Fuzzy Dimtel method (case study: high school students of Khorram Abad city). (in Persian)
- Shepherd, white; Hemtinejad, Mehr Ali; Shafii, Shahram; Faraji, Rasool and Yariqli, Behod. (1401). The role of educational institutions in institutionalizing the culture and customs of attending football stadiums. *Research in educational sports* 10(26), 265-294. (in Persian)
- Shields E. (2007). Intimidation and violence by males in high school athletics, *journal of sport sciences*.
- Spaij, Ramon (2006). Aspects of Hooliganism Violence. *Amsterdam School For Social Science Research*.pp 1-32.
- Strang, L., Baker, G., Pollard, J., & Hofman, J. (2018). *Violent and Antisocial Behaviors at Football Events and Factors Associated with these Behaviors*. Santa Monica, CA: RAND Corporation. RR-2580-QAT. As.
- Sultan Hosseini Mohammad, Daud Nasr Esfahani, Mehdi Salimi, Behzaldpour Farhamand and Mansoura Salimi. (1389). Investigating the causes of violence in football spectators of East Azerbaijan province. (in Persian)
- Torkaman, M., Saei, I. (2016). Factors affecting the incidence of vandalism among high school students in Tehran, district 5 Hezekiah. *INTERNATIONAL JOURNAL OF HUMANITIES AND CULTURAL STUDIES*, 1357-1369. (in Persian)
- Veal, A. J. (1993). The concept of lifestyle: a review, *Leisure Studies*, 12:4, 233-252.
- Ventegodt, S. (1996) *Measuring the Quality of Life: From Theory to Practice*. *Forskningscentrets Forlag, Copenhagen*.
- Ventegodt, S., Merrick, J. (2003). Lifestyle, Quality of Life, and Health. *The Scientific World JOURNAL*, 3, 811-825.
- Walker SN, Sechrit KR, Pender NJ. (1987). The health promoting lifestyle profile; development and psychometric characteristics. *Nurse Res*; 36: 76-81.
- Wann, Daniel L. Melnick, Mmerrill J., Russell, Gordon W., and Pease, Dale G. (2001) *Sport Fns": The Psychological and Social ImpCT of Spectators* Routledge.